

Ptice umiru pjevajući

Ekonomska kriza se ne smije uzeti kao razlog za povećanje državne potrošnje i državnog protekcijonizma. Mala zemlja kakva je Crna Gora na tom talasu nema šanse! Samo brzina donošenja odluka koje se odnose na investicije, nove projekte i biznis, na dotok EURA, smanjenje poreza i kamata, mogu biti adekvatan odgovor na krizu! Ne vjerujem u snagu hora koji danas pjeva protiv tržišta!

Svjetska ekonomija je u krizi. Prvi put od II svjetskog rata. grupa najrazvijenijih zemalja će prema procjeni MMF-a imati negativne stope rasta GDP-a. Istina, predviđa se pozitivan rast ekonomija u razvoju od 5%. Prosječna stopa rasta u 2009.godini će prema procjenama biti oko 2.25%.

Šta je uzrok krize? Kao ptice u horu odgovara se: *nedostatak regulacije*. Po tom mišljenju, kada nema regulacije tada na scenu dolazi sloboda i čovjekova pohlepa. Znači, pohlepa jednog malog broja ljudi dovela do krize. To bi bilo jednostavno rješenje!

Ostavimo sada po strani da li su borba za profit i pohlepa baš iste stvari? Profit je ono što ostane u poslovnom poduhvatu poslije pokrivanja troškova. Bez profita nema kapitalizma, a još više nema kapitalizma bez novog ulaganja – reinvestiranje profita!

Da li kriza znači da je kapitalizam pojeo samog sebe? Da li ova kriza kapitalizma ukazuje i na kraj kapitalizma? Kapitalizam, bez obzira o kom obliku se radi (američkom, evropskom, skandinavskom, azijskom,...) u krajnjem počiva na logici profita. U vremenu informatičke ekonomije suština kapitalizma postaje globalizacija!

Globalizacija znači, između ostalog poroznost nacionalnih granica i smanjenje suverenosti nacionalnih vlada. Sa druge strane nacionalne države hoće da kontrolišu tokove prekograničnih transakcija. Kako regulisati banku koja ima ogranke u 50 i više zemalja? Da li na taj način dolazimo do jednog od suštinskih uzroka krize? Da li je to **sudar nacionalnog i globalnog?**

Sa tog aspekta treba tražiti i odgovor na pitanje da li je kriza ukazala na krah slobodnog (globalnog) tržišta ili na krah postojeće regulacije, koje inače ima previše a uz to je dijelom pogrešna?

U kom pravcu treba očekivati rješenje?

Šta je poruka G-20 sa samita u Vašingtonu? Da li je njegova poruka kraj (neo)liberalizma (slobodnog tržišta)? Zar MMF nije zadužen da pravi novu svjetsku finansijsku arhitekturu? A da li veliki kritičari neoliberalizma znaju da je MMF nosilac te ideologije u svjetskim razmjerama?

Ja lično mislim da rješenje nije da to vodi MMF kao institucija iz ranijeg Breton Vudskog sistema, niti mislim da je potrebno da postoji svjetski centar za rješavanje krize. Više vjerujem u **mozaik** – u kooperaciju više regionalnih regulatornih institucija! Više vjerujem u ekonomske slobode, preduzetništvo i preduzetničku ekonomiju, nego u često uske birokratske mjere MMF-a (no, o tome drugi put)...

U Crnoj Gori kriza se doživljava kao pitanje borbe ideologija na svjetskoj sceni! (Neo)liberalizma i državne regulacije! Mnogi se vraćaju svom starom jatu: socijalizmu! „Zar nismo rekli?“... „Zar sve ovo ne pokazuje krah (neo)liberalne misli u Crnoj Gori? Zar nam uvođenje EURA nije bila greška?...

Na stranu i to da je liberalna ekonomija na čelu sa njenim stubom DEM/EURO stvorila uslove za nezavisnost Crne Gore! Zar prvo nismo ostvarili **ekonomski suverenitet**, zasnovan na liberalnoj ekonomskoj misli, pa tek onda državni. Najveći kritičari liberalizma se ponose da smo rekorderi u prilivu stranih investicija (inače važnog pokazatelja ekonomskih sloboda tj. liberalizma).

Hoću da kažem da ovo nije sudar ideologija: **tržište** ili **država**! Zar zaista neko misli da je npr. Štiglic za vraćanje na centralno planiranje, da će Obama da uvede kontrolu cijena?

Mi iz malih zemalja se trebamo osloboditi toga i shvatiti da je ovo borba **INTERESA**!

Neko na svjetskoj sceni spašava svoj novac ili stvara institucionalne uslove da ga spasi odnosno još više zaradi! Pouka iz naše istorije jasno ukazuje koliko nas je taj ideološki altruizam koštao. Kao da svjetska ideologija zavisi od nas! Okrenimo se našim interesima! Interes je kako da sa što manje žrtava prođemo ove teškoće! One će tek biti vidljive! Ne vjerujem da u zemlji koja povećava budžet za iduću godinu (preko 50% GDP-a) i koja u trenutku kada mnoga preduzeća već počinju da zamrzavaju radne odnose, organizuje Sajam za zapošljavanje u državnoj upravi (malo je 6000 – treba još) i u zemlji u kojoj Parlament naglo povećava broj zaposlenih – neće biti posljedica krize! Mislim da se **kriza ne smije uzeti kao razlog za povećanje državne potrošnje i državnog protekcionizma**. Mala zemlja kakva je Crna Gora na tom talasu nema šanse! Naše unutrašnje tržište i naša moć su suviše mali i nejak da bi mogli kopirati npr. Kinu, Rusiju, EU,... Kejnsa. Samo **brzina** donošenja odluka koje se odnose na investicije, nove projekte i biznis, na dotok EURA, smanjenje poreza i kamata, mogu biti adekvatan odgovor na krizu! Kašnjenje i sporost će imati ozbiljne posljedice! Isto kao i sve veći hor koji vjeruje u jačanje države u ekonomiji i potrebu da se suspenduju tržište i ekonomske slobode... Ne vjerujem u snagu tog hora koji danas pjeva protiv tržišta! Da parafraziram Kolin Mekalou, mislim da će taj hor pjevajući nestati!